

оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів; інформація та телекомунікації; фінансова та страхова діяльність; будівництво.

Зазначені вище показники є офіційними. З цього випливають певні переваги та недоліки отриманих даних. Головний недолік – вони (показники) не враховують латентність. Тому кримінологічне дослідження реального стану економічної злочинності має враховувати також альтернативні джерела інформації.

Список використаних джерел:

1. Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року. Затверджено Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text> (дата звернення: 04.06.2022).
2. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування : Офіс Генерального прокурора: офіційний сайт. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 04.06.2022).
3. Про кримінальні правопорушення, вчинені на підприємствах, в установах, організаціях, за видами економічної діяльності : Офіс Генерального прокурора: офіційний сайт. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-kriminalni-pravoporushennya-vchineni-na-pidpriyemstvakh-v-ustanovah-organizacijah-za-vidami-ekonomichnoyi-diyalnosti-2> (дата звернення: 04.06.2022).

Ключові слова: економічна злочинність, економічна безпека, статистика злочинності, кримінальні правопорушення, економіка.

Key words: economic crime, economic security, crime statistics, criminal offenses, economics.

ГРИГОРЧАК ДІАНА ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу, детективної
та оперативно-розшукової діяльності*

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ В РЕАЛІЯХ МАСШТАБНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ

Однією з найнебезпечніших форм порушення прав та свобод людини є торгівля людьми, яка вважається сучасною формою рабства, адже обмежує основні права і свободи людини, закріплені Конституцією України та міжнародно-правовими актами, неоправно шкодить моральним засадам нації, іміджу держави, її владним можливостям як у національному, так і в міжнародному вимірі. Військова агресія

Російської Федерації стала серйозним викликом для України та загострила проблеми, пов'язані з порушенням прав людини, зокрема і проблему торгівлі людьми, адже через воєнні дії значно зросли ризики незаконного переміщення людей з метою їх експлуатації та безпосередньо торгівлі людьми в різних проявах. Окрім того, деякі діяння та злочини, пов'язані з торгівлею людьми в умовах збройного конфлікту, можуть бути військовими злочинами.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про протидію торгівлі людьми», торгівля людьми – здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином [1].

З початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України (з 24 лютого 2022 року) дедалі частіше в засобах масової інформації, соціальних мережах та месенджерах публікується інформація про зниклих громадян, а також освітлюються численні випадки використання торговцями людьми уразливого стану українських біженців, особливо жінок та дітей, з метою експлуатації їх в різних формах, включаючи експлуатацію проституції третіми особами чи інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю, рабство або звичай, подібні до рабства, підневільний стан або вилучення органів чи тканин для трансплантації тощо.

За словами представника правозахисної неурядової організації «Номо Faber» у місті Любліні, вкрай вразливими зараз є діти, які виїжджають з України без супроводу, і через нестабільні реєстраційні процеси в Польщі та інших прикордонних регіонах, особливо на початку війни, багато дітей просто зникли, і їхнє місцеперебування невідоме [2]. Відділ новин американської телерадіо-служби CBS інформує, що за статистичними даними Агентства ООН у справах біженців близько 8 мільйонів українців вимушено покинули свої домівки. А вплив війни на українську молодь є особливо руйнівним, і масове переміщення призвело до того, що діти зазнали торгівлі людьми та сексуальної експлуатації [3].

Слід зазначити, що неконтрольовані Україною ділянки території і кордони використовуються Російською Федерацією не лише для поставки зброї, боеприпасів та бойовиків, а також, зокрема, для незаконного переміщення людей з метою їх експлуатації – для торгівлі людьми. Наразі українських громадян, переважно чоловіків, експлуатують шляхом використання у збройних конфліктах для виконання бойових завдань, пов'язаних з поваленням державної влади та порушення суверенітету й територіальної цілісності України, із застосуванням чи погрозою застосування до них насильства.

Саме тому проблема торгівлі людьми в реаліях масштабної військової агресії стає вкрай гострою та становить серйозну загрозу для суспільства, викликаючи занепокоєння представників державної влади та міжнародної спільноти.

В Листі Міністерства освіти і науки України від 25.03.2022 року № 1/3663-22 «Щодо запобігання торгівлі людьми в умовах воєнної агресії» зазначено, зокрема, що жінки та діти, які змушені зараз покинути Україну через військову агресію Росії та прямують до сусідніх країн, стикаються з ризиками торгівлі людьми. Водночас чоловіки, що залишаються всередині країни, також можуть стати здобиччю торговців людьми. Втрата роботи і доходу внаслідок війни, обмежені можливості забезпечити головні потреби внутрішньо переміщених осіб, біженців та постраждалого від війни населення призведуть до зростання ризиків. Злочинний світ пристосовується до змін реальності, полюючи на нові жертви, торговці людьми готуються скористатися вразливістю тих, хто змушений покинути Україну [4].

На брифінгу у Києві в Українському кризовому медіацентрі 09.05.2022 року Уповноважений Верховної ради з прав людини повідомив, що *понад 1 млн 185 тис. громадян України, серед яких понад 200 тис. дітей, було примусово вивезено на територію Російської Федерації з початку повномасштабного вторгнення в Україну. За її словами, людей із окупованих територій Росія спершу вивозить до так званих «фільтраційних таборів», у деяких із них перебувають понад 20 тисяч людей. Проте нічого не відомо про тих громадян, хто не пройшов так звану «фільтрацію» [5]. Після проходження «фільтраційних таборів» українців відправляють в економічно депресивні райони Російської Федерації, а кінцевим пунктом призначення є низка північних регіонів, зокрема Сахалін. До того ж, українцям пропонують офіційне працевлаштування в Російській Федерації через центри зайнятості, а ті, хто погоджується на таку пропозицію, отримують документи про заборону виїзду з російських регіонів на два роки [6]. Як наслідок, це підвищує ризики трудової експлуатації українців. Радник голови Офісу президента Олексій Арестович зазначає, що примусове вивезення українців на територію Росії – це порушення всіх принципів міжнародного права, та порівнює такі дії Росії з нацистською Німеччиною і гастарбайтерами, адже там подальша доля українців дуже схожа на ту, яку нацистська Німеччина пропонувала нашим гастарбайтерам, – їх у Росії ставлять на облік примусової праці [7].*

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок про те, що торгівля людьми є комплексною проблемою, масштаби якої постійно змінюються в залежності від розвитку економічної, соціальної і політичної ситуації в державі. Торгівля людьми як явище порушує фундаментальні принципи моралі і справедливості, посягає на права та законні інтереси людей, породжує соціальну напругу та підвищує конфліктність всередині суспільства.

Торгівля людьми підриває верховенство права та сприяє іншим формам транснаціональної організованої злочинності, що може поси-

лювати конфлікт, загострювати небезпечну обстановку та нестабільність, підривати розвиток не тільки України, а і зарубіжних країн. З початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України проблема торгівлі людьми стала надзвичайно актуальною і вкрай гострою, та викликає серйозне занепокоєння не тільки представників державної влади, а й міжнародної спільноти, адже становить серйозну загрозу для суспільства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20.09.2011 р. № 3739-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>
2. Як українські біженки стають жертвами секс-торгівлі: BBC News.Україна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60879739>
3. U.N. told «credible» claims of sexual violence against children as Russia's war drives a third of Ukrainians from their homes: CBS News. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cbsnews.com/news/ukraine-news-russia-war-children-sexual-violence-un-displaced-refugees/>
4. Щодо запобігання торгівлі людьми в умовах воєнної агресії: Лист МОН України від 25.03.2022 року № 1/3663-22. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-zapobigannya-torgivli-lyudmi-v-umovah-voyennoyi-agresiyi>
5. Скільки українців вивезли до Росії за час війни: Аналітичний портал «Слово і Діло». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/09/novyna/suspilstvo/nazvana-kilkist-ukrayincziv-nasylnovyvezenykh-rosiyi>
6. «Нас вивезли примусово». Тисячі мариупольців тепер – у Росії: BBC News.Україна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60871609>
7. «Примусове вивезення жінок, літніх людей та дітей в Росію – це не інакше, ніж захоплення заручників» –Арестович: ТСН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsn.ua/ato/primusove-vivezennya-zhinok-litnih-lyudey-ta-ditey-v-rosiyu-ce-ne-inakshe-nizh-zahoplennya-zaruchnikov-arostovich-2019565.html>

Ключові слова: торгівля людьми, воєнна агресія, порушення прав людини, сексуальна експлуатація, примусова праця.

Key words: human trafficking, military aggression, human rights violations, sexual exploitation, forced labor.